

Sao mắt mẹ chưa vui ?

VÔ TÁ HÂN

Singapore

Cuối tháng 3-2009, cựu Thủ tướng Lý Quang Diệu đã gây một cú sốc ở Singapore khi báo động rằng ông e ngại nền kinh tế của đảo quốc này có thể sẽ suy thoái hơn 10% trong năm nay và phải mất đến ba năm mới hồi phục!

Không báo động sao được khi tất cả mọi chỉ số kinh tế đều đồng loạt tụt dốc với riêng lượng xuất khẩu trong tháng 1-2009 đã giảm 35% so với cùng kỳ năm 2008. Trước tình thế nguy cấp, Bộ Tài chính quyết định đệ trình ngân sách quốc gia tài khóa 2009 một tháng sớm hơn mọi năm và tung “độc chướng” với một gói “kích cầu” trị giá 20,5 tỉ đô la Singapore (8,4% GDP).

Những “liều thuốc cấp cứu” này nhằm vào năm lĩnh vực chính: a) Tạo việc làm cho dân Singapore (5,1 tỉ); b) Giúp ngân hàng cho vay (5,8 tỉ); c) Giúp các công ty đỡ kẹt vốn lưu động và tăng tính cạnh tranh (2,6 tỉ); d) Giúp những gia đình gặp khó khăn tài chính (2,6 tỉ); và e) Xây dựng cơ sở hạ tầng, giáo dục, y tế cho tương lai (4,4 tỉ đô la Singapore).

Đứng đầu danh mục các “liều thuốc”

là chương trình trợ cấp tiền lương cho các công ty nhằm giúp họ bớt sa thải nhân viên để kim con số thất nghiệp trên đà gia tăng. Chương trình này kéo dài một năm bắt đầu ngay từ tháng 1-2009, theo đó nhà nước sẽ trợ cấp 12% tiền lương (tối đa là 300 đô la Singapore mỗi tháng cho mỗi nhân viên).

Thế nhưng từ chỗ “gần như niềm tuyệt vọng”, giá chứng khoán bỗng tăng vọt và nhà cửa lại bán chạy như tôm tươi! Từ điểm thấp nhất vào đầu tháng 3 cho đến tháng 11 thì chỉ số thị trường chứng khoán đã tăng đến gần 90%! Giá nhà cửa leo thang vùn vụt và các công trình xây dựng ế ẩm lâu nay cũng không còn cần hộ để bán! Sau bốn quý liên tiếp bị suy thoái, GDP tăng trung bình 18,5% liên tiếp trong quý 2 và quý 3 so với quý trước và dự đoán chính thức của nhà nước là GDP của Singapore năm 2009 sẽ chỉ suy giảm từ -2% đến -2,5% và sang năm 2010 thì GDP của Singapore có thể sẽ tăng từ 3-5%.

Phải chăng thần dược kích cầu 20,5 tỉ đã mang lại hiệu quả? Phải chăng nền kinh tế thế giới đã vực dậy và giúp cho con bệnh Singapore nhanh chóng bình phục? Thế nhưng dường như vẫn có một cái gì không ổn đâu đây! Các bản phân tích của những chuyên

gia kinh tế đều còn rất dè dặt và ngay cả Bộ trưởng Tài chính Tharman Shanmugaratnam mới đây cũng đã tuyên bố trước Quốc hội rằng gói kích cầu năm tới không những sẽ được tiếp tục mà lại sẽ... nặng cân hơn năm nay nữa! Trong khi nhiệt kế GDP cho biết bệnh nhân đã giảm sốt thì bác sĩ lại cứ tống thêm thuốc trợ sinh! Nếu thực sự kinh tế đã phục hồi, nói theo cổ nhạc sĩ họ Trịnh, thì tại sao... “mắt mẹ vẫn chưa vui”?

Thước đo GDP không đầy đủ

Công thức GDP như mọi người vẫn biết là $GDP = C + I + G + (Ex - Im)$ nghĩa là bằng tổng số chỉ tiêu của khối tiêu dùng (C), đầu tư (I), nhà nước (G) cộng với lượng xuất siêu hay trừ đi lượng nhập siêu.

Nhìn vào cấu trúc kinh tế Singapore thì ta sẽ thấy có một sự thiếu cân đối! Khối thương mại quốc tế không những là cột trụ lớn thứ nhì, đóng góp 51 tỉ đô la Mỹ (gần một phần ba GDP), mà tổng kim ngạch xuất nhập hai chiều lại lên đến 690,2 tỉ đô la Mỹ (xuất 370,6 tỉ đô la Mỹ và nhập 319,6 đô la Mỹ), chiếm đến hơn 4 lần (428,7%) GDP của Singapore.

	Tỉ đô la Mỹ	% GDP
Tiêu dùng	62,0	38,6
Đầu tư	33,0	20,7
Nhà nước	15,0	9,7
Thương mại	51,0	31,7
Xuất	370,6	+230,2
Nhập	-319,6	-198,5
GDP	161,0	100

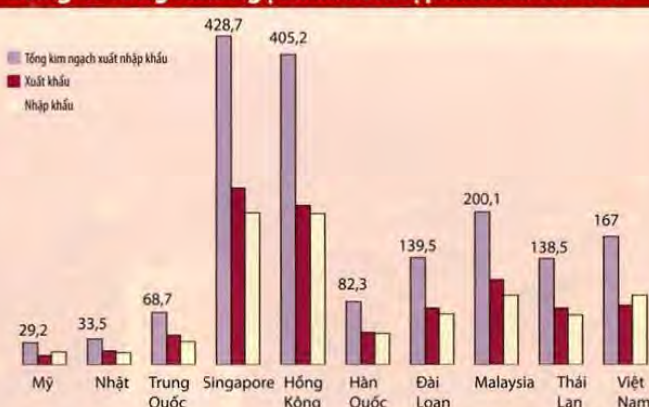
(Số liệu của GDP Singapore năm 2008)

(Ghi chú: Tất cả các số thống kê trong bài này đều được trích từ “The Economist - Pocket World in Figures - 2010 Edition” và “Yearbook of Statistics Singapore 2009”)

Sự lệ thuộc quá nhiều của Singapore vào hoạt động thương mại được thể hiện rõ khi so sánh với một số nước và nền kinh tế khác qua **bảng 1**:

Tính đến tháng 10-2009 thì tổng kim ngạch xuất nhập khẩu của ▶▶

Bảng 1: Tổng kim ngạch xuất nhập khẩu trên GDP

Nguồn: The Economist - Pocket World in Figures - 2010 edition

Singapore đã giảm 23,9% so với 10 tháng đầu năm ngoái. Nếu tình hình khả quan hơn trong hai tháng cuối năm và lượng xuất và nhập khẩu chỉ giảm 20% mỗi chiều cho cả năm thì lượng đóng góp trực tiếp của khối thương mại vào GDP năm 2009 cũng sẽ giảm đi 10,2 tỉ đô la Mỹ (20% của 51 tỉ đô la Mỹ) tức là khoảng 6,3% GDP.

Tuy nhiên điều mà mọi người ít để ý đến là nếu tiếp tục đà này thì tổng kim ngạch xuất nhập khẩu hai chiều trong năm 2009 sẽ giảm 138 tỉ đô la Mỹ (20% của tổng doanh số xuất khẩu 370,6 tỉ đô la Mỹ và nhập khẩu 319,6 tỉ đô la Mỹ). So với tổng kim ngạch xuất nhập khẩu của Việt Nam trong năm 2008 là 114,6 tỉ đô la Mỹ thì 138 tỉ đô la Mỹ quả là một con số khổng lồ cho một nước với 5 triệu dân. Sự sụt giảm đột ngột từ khu vực thương mại sẽ mang lại ảnh hưởng dây chuyền đến các lĩnh vực khác (các công ty thương mại sẽ sa thải nhân viên, dịch vụ vận tải, chuyên chở hàng hóa, mãi lực mua sắm, thuế thu nhập... tất cả sẽ đều giảm theo).

Muốn tăng lượng xuất khẩu thì cũng rất khó vì các bạn hàng chính của Singapore hiện cũng đang lao đao vì cuộc khủng hoảng. Gần một nửa (46,6%) lượng hàng xuất khẩu của Singapore được bán sang năm thị trường chính là Malaysia, Hồng Kông, Trung Quốc, Mỹ và Nhật. Riêng ba bạn hàng lớn nhất là Malaysia, Hồng Kông và Trung Quốc đã chiếm đến một

phần ba tổng xuất khẩu của Singapore, tuy nhiên ba nơi này nhập hàng từ Singapore không hoàn toàn để tiêu thụ nội địa mà phần lớn là để chế biến và tái xuất khẩu sang Mỹ và Nhật, hai thị trường đầu tàu đang bị khủng hoảng.

Tổng kim ngạch xuất nhập khẩu có thể tăng giảm mạnh nhưng chỉ có con số khác biệt (xuất siêu hay nhập siêu) là được đưa vào công thức tính GDP. Do đó trong trường hợp của Singapore, nếu chỉ nhìn vào GDP và mức tăng trưởng thì ta sẽ không thấy được con số ngấm phát sinh từ sự suy giảm mậu dịch đang ảnh hưởng đến nền kinh tế Singapore.

Tim "động cơ" mới cho con tàu kinh tế

Hoạt động thương mại quốc tế từ lâu vẫn là lực đẩy quan trọng của con tàu kinh tế Singapore nhưng nay thì động cơ này lại bị... ngộp xăng! Giới lãnh đạo kinh tế Singapore thấy rõ điều này nên từ lâu đã tìm cách lắp thêm những "động cơ" mới cho con tàu của mình. Hai "động cơ" lớn được chú trọng nhất là về ngành tài chính và du lịch.

Về mặt tài chính thì chiến lược mũi nhọn là tìm cách nâng cấp Singapore thành một trung tâm tài chính quan trọng của châu Á. Ngoài những thay đổi về "phần mềm" như cải tổ luật lệ tài chính, đầu tư, thuế má, kế toán, đào tạo chuyên viên... thì cả một khu trung tâm tài chính mới đang được xây dựng trên vùng đất bồi vịnh Marina. Theo dự tính thì bắt đầu từ năm 2010,

trung tâm này sẽ tung vào thị trường thêm khoảng một phần ba diện tích văn phòng tài chính và ngân hàng hiện có. Đây là một bước đi táo bạo vì nếu nhu cầu không tăng kịp như dự tính thì lượng mặt bằng văn phòng cho thuê sẽ bị dư thừa rất nhiều, tiền thuê lại sẽ giảm mạnh khiến cho làm chủ đầu tư địa ốc sẽ gặp khó khăn, ngân hàng vướng thêm nợ xấu, và kéo theo các ảnh hưởng dây chuyền khác. Điều đáng lo ngại này đang có nguy cơ trở thành sự thực vì các "tổ chim" sắp sửa xây xong nhưng lũ chim thì lại... vắng bóng! Đại bàng Lehman Brothers đã "bị đạn" còn một số các đại gia ngân hàng, tài chính khác thì cũng đều đã bị sút lông, gãy cánh cả!

Về việc tăng thêm công suất cho cái "động cơ" thứ hai là ngành du lịch thì nhiều người vẫn không quên rằng cựu Thủ tướng Lý Quang Diệu trước đây đã từng kịch liệt chống đối việc xây sòng bạc tại đảo quốc này để thu hút du khách vì ngại có thể đưa đến những hậu quả không tốt cho xã hội. Thế nhưng giờ đây, để cạnh tranh với các nước trong vùng, Singapore lại sẽ xây không những một mà là hai sòng bạc khổng lồ cùng một lúc. Công trình xây dựng hai sòng bạc và trung tâm tài chính cũng đã tạo công ăn việc làm về mảng xây dựng, giúp đóng góp vào GDP của Singapore trong vòng hai năm qua. Vấn đề là khi hai động cơ này bắt đầu hoạt động vào năm tới thì bối cảnh kinh tế thế giới lúc ấy sẽ ra sao? Cuộc suy thoái lần này gần liền

với mặt tín dụng và ngân hàng, và với sự sụt giảm của thị trường tiêu thụ Mỹ thì nền kinh tế toàn cầu rồi cũng sẽ không phục hồi nhanh chóng như sau những lần suy thoái trước đây.

Để cho con tàu kinh tế Singapore chạy đều, quả không còn cách nào khác hơn là phải tăng công suất của cái “động cơ” nhà nước. Đó là lý do tại sao Bộ trưởng Tharman đã tuyên bố rằng gói kích cầu của Singapore sẽ còn tiếp tục và không những thế, ông lại còn báo trước là mức đóng góp của khu vực nhà nước vào GDP trong vòng 5, 10 năm tới sẽ lên đến 17% GDP!

Đặt lại vấn đề!

Suốt ba thập kỷ vừa qua, nền kinh tế toàn cầu đã đạt những thành quả vượt bậc chưa từng thấy trong lịch sử nhân loại. Sự thành công này được đặt trên nền tảng tự do mậu dịch và đầu tư, và những nước đang phát triển đã lướt theo làn sóng “toàn cầu hóa” này để đưa đất nước mình vươn lên. Tuy nhiên cuộc khủng hoảng tài chính hiện tại đã khiến nhiều người “đặt lại vấn đề” và chủ trương toàn cầu hóa hiện đang có nguy cơ đi thụt lùi!

Theo báo cáo tại Hội nghị thượng đỉnh APEC ở Singapore vào tháng 11 thì tổng kim ngạch thương mại toàn cầu năm 2009 sẽ giảm 12%. Lãnh đạo các nước tham dự hội nghị không ngớt hô hào tránh xây dựng rào cản thương mại và khuyến cáo các quốc gia thành viên nên thực thi những điều đã hứa thay vì chỉ tuyên bố suông! Nước chủ

nhà Singapore rất hiểu rõ vấn đề vì bị ảnh hưởng suy thoái mậu dịch nặng, nên cũng đã lớn tiếng kêu gọi các nước lớn nên phá bỏ các rào cản và mạnh dạn tiếp tục chính sách gia công qua các nước khác (*outsourcing*).

Tuy hùng hồn tuyên bố ủng hộ tự do mậu dịch nhưng chính các cường quốc cũng đang ngầm xây dựng những rào cản. Việc Mỹ tăng thuế nhập khẩu vỏ ruột xe hơi từ Trung Quốc và Trung Quốc lập tức trả đũa bằng cách đe dọa tăng thuế nhập phụ kiện xe hơi từ Mỹ là một thí dụ điển hình về những diễn tiến mới nhất. WTO cũng biết đã xác nhận hơn 150 trường hợp vi phạm toàn cầu và hiện vẫn còn hàng trăm trường hợp khác đang được điều tra! Ngay chính Thủ tướng Anh, Gordon Brown vào tháng 11 vừa qua cũng đã hô hào “việc Anh cho người Anh” khi tuyên bố là sẽ dành 250.000 việc làm riêng cho dân Anh và châu Âu.

Con đường trước mặt

Cũng như nhiều nước khác, Singapore đã dựa vào con đường xuất khẩu để đưa đất nước mình đi lên, và thực sự là đã dựa phần lớn vào thị trường tiêu thụ của Mỹ. Thế nhưng bối cảnh kinh tế mới đã có nhiều thay đổi lớn sau cuộc khủng hoảng vừa qua. Tổng số nợ của Mỹ (khu vực tư nhân và nhà nước) nay đã lên mức kỷ lục là 350% GDP và con số đáng ngại này không thể kéo dài. Đối với số nợ của khu vực tư nhân thì dân Mỹ từ lâu vốn ăn xài xả láng, nay sẽ phải

thắt lưng buộc bụng. Theo một dự đoán của SocGen, nếu dân Mỹ tăng mức tiết kiệm lên 7% thì cũng phải mất ít nhất chín năm để tỷ số nợ/thu nhập có thể trở lại mức an toàn của thập niên 1980. Như thế sức tiêu thụ và lượng nhập khẩu hàng hóa từ thị trường Mỹ sẽ giảm mạnh trong một thời gian dài.

Sau khi đã đưa ra những biện pháp tài chính, đổ tiền vào thị trường để cứu vãn nền kinh tế, thì mức nợ của khu vực công tại các nước lớn cũng đã tăng vượt bậc. SocGen ước tính là dù không chi tiêu thêm thì chỉ trong vòng hai năm nữa mức nợ của khu vực nhà nước sẽ lên đến 105% GDP ở Anh, 125% GDP ở Mỹ và khối euro, và 270% GDP ở Nhật. Tổng số nợ của khu vực nhà nước trên toàn cầu sẽ lên đến 45.000 tỉ đô la Mỹ, tăng 2,5 lần chỉ trong vòng một thập niên. Để “cứu vãn tình thế” thì một số nước có thể sẽ chọn con đường lạm phát, phá giá đồng bạc để... chạy nợ, và như thế là giá vàng sẽ tiếp tục leo thang! Trong trường hợp tồi tệ nhất thì sẽ có thể đưa đến một cuộc khủng hoảng kinh tế toàn cầu mới.

Từ Singapore nhìn về Việt Nam, với hoạt động thương mại ngày càng là trụ cột quan trọng của cấu trúc kinh tế, với tình trạng nhập siêu liên tục và mức dự trữ ngoại tệ thấp trong một bối cảnh mậu dịch toàn cầu đang suy giảm, việc lèo lái con thuyền kinh tế đất nước là một thách thức lớn cho chúng ta trong những tháng ngày sắp tới! ■

Hoạt động thương mại quốc tế từng đem lại sự phồn thịnh cho Singapore nhưng trong bối cảnh hiện nay, đảo quốc này lại đang tìm cách giảm sự lệ thuộc vào lĩnh vực này. Trong ảnh là một góc cảng Singapore.

